

Milyen volt az Uránia Tudományos Színház?

Hol volt, hol nem volt... volt egyszer egy kultuszminiszeri államtitkár, akinek — többek között — azt is köszönhattük, hogy egyszerre csak, minden komoly ok nélkül, lebontották a Nemzeti Színház kedves, régi épületét és mellette a bérházat is a Rákóczi-út sarkán. Ugyanakkor a színházat átköltöztették az akkori Népszínház épületébe. Hogy az államtitkárnak miért volt fontos a gyors hurcolkodás, az soha nem derült ki teljes bizonyossággal, de nem erről van szó. Ugyanez az államtitkár alapította az Uránia Tudományos Színházat, erről beszélünk.

Az Uránia Színház valami korcs átmenet volt a panoráma és a mozi között. Előadásai során állóképeket vetítettek a színpad vásznára s a vetítést magyarul szöveggel kísérte egy frakkos felolvasó. Később egy-két film és dicráma is tarkította a műsorban lévő darabokat, amelyek legtöbbször távoli világokat ismertettek. Ezért nevezték a műintézetet „tudományos” színháznak.

A színház megnyitásával egyidejűleg, előcsarnokában ünnepélyesen leleplezték az alapító államtitkár márványszobrát. A leleplezésen maga az államtitkár is résztvett és végighallgatta a sajátmagát dicsőítő beszédek. Ilyen szoborleleplezés sem azelőtt, sem azóta nem volt Magyarországon.

A derűs történet teljességéhez az is hozzátartozik, hogy mikor később az államtitkár meghalt, szoborbizottságot alakítottak, amely efelett volt hivatott dönteni, hogy ott maradjon-e a szobor az előcsarnokban, vagy sem? Szoborbizottság alakítása — gyakorlat szerint — rendszeren a szobor felállítása előtti teendő. Itt fordítva történt. És ez az utólagos bizottság szótöbbséggel úgy döntött, hogy a szobor tűnjön el. El is tűnt és az Uránia Tudományos Színházból Uránia Mozi lett. Az ma is.

Amiről tehát itt beszélünk, az az Uránia Tudományos Színház. Keleti stílusú, aranyozott pompájú helyiségét eredetileg mulatóhelynek építették. Mikor színház lett belőle, a színpad bal sarkán, külön kis emelvényre asztalkát és széket helyeztek, itt ült a felolvasó. Kettő volt belőlük, egy bariton és egy tenor. Szépen szótagolva, értelmesen, némely helyen színészi lendülettel olvastak. Kis csengő állt előttük az asztalkán, ha új kép kellett a szöveghez, a csengőt megpöccintették. Így jött egyik kép a másik után.

Kis zenekar is rejtőzött a mélyben. A muzikusok akkor léptek működésbe, ha dioráma, vagy film következett. A diorámák papírmásékból készültek és bengáli fény világította őket. Primitív és naív volt valamennyi. A filmek tengert, tájat, városképeket, népszokásokat mutat-

tak be illető országból, amelyről a darab szólt.

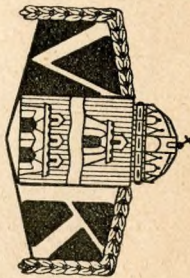
Ha nevesebb író írta a darabot, a premieren a szerző személyesen olvasott fel. Ilyenkor összes ismerőseit odacsóditotta a nézőterre és a siker tomboló volt. A színház egészen jó üzlet volt, mert minden darabot minden pesti iskola növendékei testületileg kötelesek voltak végignézni, olcsó belépődíjért. Ezt persze az államtitkár rendelte el. Ezek a kötelező előadások nagyon népszerűek voltak nebulók és baktisok körében. Dél előtt tízkor abbamaradt a tanítás, valamennyi osztály páros rendekben vonult az Uránifába. A színház büfféje is remek tüzletet csinált ilyenkor. Húsz fillér volt egy sonkás, vagy szardíniás szendvics, elképzelhető, hogy a két szünetben mennyit fogyasztott belőlük a tudományoszomjas ifjúság.

Az író, hogy emlékezése teljes legyen, ideiktat egy darab-részletet az Uránia műsorából. A zárójelekben levő „plim”-ek a csengő-pöccintést, illetőleg az új kép feltűnését jelentik. Ülsz tehát, nyájas olvasó, kényelmes szőlyegében és hallod a következőket:

— Tisztelt hallgatóim! A számi stupa-forma különösen nagyméretű, monumentális alkalmazásában, széles és megfelelő magasságú alapítványt képező, négyzetalakú teraszszokra állítva, (plim) a főtengelyekben kisebb szentélyek és oltárok felállításával, (plim) valóban alkalmas formának is mutatkozott nagyszerű építészeti és művészi hatás elérésére. Ime a stupa (plim) Ez alapforma nyomon is követte az Indiából hódító vallást mindenfelé. Megtaláljuk Ceylonban, (plim) Burmában, (plim) Jávában, (plim) sőt rákadunk Sziámban is. (plim) A számi stupa-forma a burmából alakult ki. Ez annyiban különbözik az indiától, hogy a félgömb-felépítményt harangalakúra nyújtja, (plim) A számi stupa-építkezésnek fontos sajátossága a Vat-csengnél mutatkozik elsősorban. (plim) Ez az építési anyag és annak burkolási módja. (plim) Szálljunk csónakra és evezzünk végig a Menum-folyón. (plim) Már alkonyodik, csodálatos zúg a vizen! (plim) Szállj, csónakunk, szállj a vatok útvesztőjében és mialatt derengyénk suhan, szívünkben honvágy lángol fel a szép Budapest után, ahol most ébred az élet... (plim. Zene. Vászón el, függöny fel, jött a dioráma. Píros fényben a pesti Dunapart, háttérben a királyi Vár és a Duna hájjaín feltűnt a margitszigeti hajó, a „Fecske”. Valcer-, tapsvihár, általános meghatottság.)

Igen, hát ilyen volt egy előadás az Uránia Tudományos Színházban.

Endrődi Béla

Közp. nyomt. XX. cs. 23. sz.

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Tárgy	Oszályozás
Szerző: <i>Sucskódi Béla</i>	
Cím: <i>Milyen volt az Uránia Tudományos Színház?</i>	
Forrás: <i>Hírlap.</i>	
(Hely)	
(Idő)	<i>1948. X. 10</i>
(Köt. v. fiz.)	
(Oldal)	
Hely	<i>1948.</i>
Idő	
Személy	
Helyszám	
Tárgy	<i>432</i>
Oszályozás	

Székesfehérvári házinyomda 1926 — 8891